Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (treće vijeće)

24. veljače 2022.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Slobodno pružanje usluga – Izravno životno osiguranje – Ugovori o životnom osiguranju povezani s investicijskim fondovima nazvani ‚*unit-linked*' – Direktiva 2002/83/EZ – Članak 36. – Direktiva 2002/92/EZ – Članak 12. stavak 3. – Obveza priopćavanja informacija prije sklapanja ugovora – Informacije o prirodi temeljne imovine ‚*unit-linked*' ugovora o osiguranju – Područje primjene – Doseg – Direktiva 2005/29/EZ – Članak 7. – Nepoštena poslovna praksa – Zavaravajuće izostavljanje"

U spojenim predmetima C-143/20 i C-213/20,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koje je uputio Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie (Općinski sud u Varšavi za četvrt Warszawa-Wola, Poljska), odlukama od 24. ožujka 2020. i od 2. listopada 2019., koje je Sud zaprimio 24. ožujka 2020. i 12. svibnja 2020., u postupcima

A

protiv

O (C-143/20),

i

G. W.,

E. S.

protiv

A. Towarzystwo Ubezpieczeń Życie S. A. (C-213/20),

SUD (treće vijeće),

u sastavu: A. Prechal, predsjednica drugog vijeća, u svojstvu predsjednika trećeg vijeća, J. Passer, F. Biltgen, L. S. Rossi (izvjestiteljica) i N. Wahl, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Bobek,

tajnik: A. Calot Escobar,

* Jezik postupka: poljski

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– za G. W. i E. S., A. Lengiewicz, *radca prawny*,

– za A. Towarzystwo Ubezpieczeń Życie S. A., A. M. Pukszto, *radca prawny*, i S. Sołtysik, *adwokat*,

– za poljsku vladu, B. Majczyna, u svojstvu agenta,

– za vladu Helenske Republike, S. Chala, S. Charitaki i S. Papaioannou, u svojstvu agenata,

– za talijansku vladu, G. Palmieri, u svojstvu agenta, uz asistenciju F. Meloncellija i A. Collabollette, *avvocati dello Stato*,

– za Europsku komisiju, S. L. Kalėda, N. Ruiz García, T. Scharf, H. Tserepa-Lacombe i B. Sasinowska, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 2. rujna 2021.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjevi za prethodnu odluku odnose se na tumačenje članka 36. stavka 1. Direktive 2002/83/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 5. studenoga 2002. o životnom osiguranju (SL 2002., L 345, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 10., str. 102.), u vezi s točkama (a)11 i (a)12 dijela A Priloga III. toj direktivi, članka 7. Direktive 2005/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2005. o nepoštenoj poslovnoj praksi poslovnog subjekta u odnosu prema potrošaču na unutarnjem tržištu i o izmjeni Direktive Vijeća 84/450/EEZ, direktiva 97/7/EZ, 98/27/EZ i 2002/65/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, kao i Uredbe (EZ) br. 2006/2004 Europskog parlamenta i Vijeća („Direktiva o nepoštenoj poslovnoj praksi”) (SL 2005., L 149, str. 22.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 8., str. 101. i ispravak SL 2016., L 332, str. 25.) te članka 185. stavaka 3. i 4. Direktive 2009/138/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2009. o osnivanju i obavljanju djelatnosti osiguranja i reosiguranja (Solventnost II) (SL 2009., L 335, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 10., str. 153. i ispravci SL 2014., L 219, str. 66. i SL 2014., L 278, str. 24.), kako je izmijenjena Direktivom 2013/58/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. (SL 2013., L 341, str. 1.) (u daljnjem tekstu: Direktiva 2009/138).

2 Ti su zahtjevi upućeni u okviru dvaju sporova između, s jedne strane, osobe A i društva O (C-143/20) odnosno, s druge strane, osoba G. W. i E. S. i društva A. Towarzystwo Ubezpieczeń Życie S. A. (C-213/20), u vezi s povratom premija osiguranja plaćenih na temelju skupnih ugovora o životnom osiguranju povezanih s investicijskim fondovima.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 2002/83

3 U skladu s uvodnim izjavama 2., 5., 35., 39., 44., 50. i 52. Direktive 2002/83, koja je stavljena izvan snage i zamijenjena Direktivom 2009/138:

„(2) Kako bi se olakšalo osnivanje i obavljanje poslova životnog osiguranja prijeko je potrebno ukloniti određene razlike koje postoje između nacionalnih zakonodavstava u pogledu nadzora. Kako bi se postigao ovaj cilj i istodobno osigurala odgovarajuća zaštita ugovaratelja osiguranja i korisnika u svim državama članicama, potrebno je uskladiti propise u vezi s financijskim jamstvima koja se zahtijevaju od društava za osiguranje koja obavljaju poslove životnog osiguranja.

[…]

(5) Ova Direktiva stoga predstavlja važan korak k ujedinjenju nacionalnih tržišta u integrirano tržište te da ovu fazu treba nadopuniti drugim instrumentima Zajednice kako bi se ugovarateljima osiguranja omogućilo da se osiguraju kod bilo kojeg osiguratelja sa središnjom upravom u Zajednici koji ondje obavlja poslove u okviru prava poslovnog nastana odnosno slobode pružanja usluga, istodobno im jamčeći odgovarajuću zaštitu.

[…]

(35) Sa stajališta zaštite osiguranika potrebno je da svako društvo za osiguranje oblikuje odgovarajuće tehničke pričuve. […]

[…]

(39) Nužno je da društva za osiguranje uz tehničke pričuve, uključujući matematičke pričuve, u iznosu dostatnom za ispunjenje osigurateljnih obveza posjeduju i dopunsku pričuvu poznatu kao granica solventnosti […]. Ovaj je zahtjev važan element bonitetnog nadzora s ciljem zaštite osiguranika i ugovaratelja osiguranja. […]

[…]

(44) Između država članica postoje razlike u pogledu propisa o ugovornom pravu koje je mjerodavno za poslove obuhvaćene ovom Direktivom. Usklađivanje prava o ugovoru o osiguranju nije preduvjet za stvaranje unutarnjeg tržišta osiguranja. Stoga bi mogućnost dana državama članicama da nametnu primjenu vlastitoga prava na ugovore o osiguranju koji obuhvaćaju obveze na njihovu državnom području trebala osigurati odgovarajuće zaštite za ugovaratelje osiguranja. […]

[…]

(50) Potrebno je predvidjeti mjere za slučajeve kada se društvo za osiguranje nađe u financijskom položaju koji otežava ispunjavanje njegovih osigurateljnih obveza. U posebnim situacijama, kada su ugrožena prava ugovaratelja osiguranja, potrebno je nadležnim tijelima dati odgovarajuće ovlasti kako bi ona mogla dovoljno rano intervenirati; […].

[…]

(52) Na unutarnjem tržištu osiguranja potrošač će imati širi i raznovrsniji izbor osiguranja. Kako bi potrošač mogao u potpunosti iskoristiti ovu raznovrsnost i povećanu konkurenciju na tržištu, treba mu pružiti sve potrebne informacije kako bi mogao odabrati osiguranje koje najbolje odgovara njegovim potrebama. Ovaj je zahtjev za informiranjem tim važniji kada se uzme u obzir da razdoblje trajanja obveze može biti vrlo dugo. Stoga je potrebno uskladiti minimalne propise kako bi potrošač dobio jasne i točne informacije o bitnim svojstvima proizvoda koji su mu ponuđeni i informacije o tijelima kojima ugovaratelji osiguranja, osiguranici i korisnici mogu uputiti pritužbe.”

4 Članak 14. Direktive 2002/83, naslovljen „Prijenos portfelja”, u stavku 5. propisivao je:

„Prijenos[i] odobren[i] u skladu s ovim člankom […] imaju automatsku valjanost u odnosu na ugovaratelje osiguranja, osiguranike i druge osobe kojima pripadaju prava odnosno obveze iz prenesenih ugovora.

[…]”

5 Članak 35. navedene direktive, naslovljen „Otkazni rok”, u stavku 1. propisivao je:

„Države članice propisuju da svaki ugovaratelj osiguranja koji zaključuje pojedinačni ugovor o životnom osiguranju, može otkazati ugovor u roku od 14 do 30 dana od primitka obavijesti o njegovom zaključenju.

Otkaz ugovora oslobađa ugovaratelja osiguranja svih budućih obveza koje proizlaze iz toga ugovora.

Ostale pravne učinke i uvjete otkaza određuje mjerodavno pravo za ugovor kao što je definirano u članku 32., posebno u pogledu načina obavješćivanja ugovaratelja osiguranja o zaključenju ugovora.”

6 Članak 36. navedene direktive, naslovljen „Informacije koje se priopćavaju ugovarateljima osiguranja”, propisivao je:

„1. Ugovaratelju osiguranja se prije zaključenja ugovora o osiguranju priopćavaju najmanje informacije navedene u Prilogu III. dijelu A.

[…]

3. Država članica obveze može zahtijevati da društva za osiguranje uz informacije navedene u Prilogu III. ugovaratelju osiguranja pruže i druge informacije, ali samo ako je to nužno za pravilno razumijevanje bitnih elemenata ugovora.

4. Detaljne propise za provedbu ovog članka i Priloga III. utvrđuje država članica obveze.”

7 Članak 53. iste direktive, naslovljen „Prijenos portfelja”, u stavku 6. određuje:

„Prijenos[i] koji [su] odobren[i] u skladu s ovim člankom […] imaju automatsku valjanost u odnosu na ugovaratelje osiguranja, osiguranike i druge osobe kojima pripadaju prava odnosno obveze iz prenesenih ugovora.

[…]”

8 Prilog III. Direktivi 2002/83, naslovljen „Informacije koje se priopćavaju ugovarateljima osiguranja ”, propisivao je:

„Sljedeće informacije, koje se ugovaratelju osiguranja priopćavaju u pisanome obliku prije zaključenja ugovora (A) odnosno za vrijeme trajanja ugovora (B), moraju biti formulirane jasno i točno na službenom jeziku države članice obveze.

[…]

A. *Prije zaključenja ugovora*

Informacije o društvu za osiguranje	Informacije o obvezi
[…]	[…] (a)11 Kod osiguranja vezanih uz investicijske fondove, definicija udjela uz koje se vežu naknade (a)12 Kod osiguranja vezanih uz investicijske fondove, podatak o vrsti temeljne imovine […]”

Direktiva 2002/92/EZ

9 Uvodne izjave 9. i 11. Direktive 2002/92/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 9. prosinca 2002. o posredovanju u osiguranju (SL 2003., L 9, str. 3.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 8., str. 23.), koja je stavljena izvan snage i zamijenjena, s učinkom od 23. veljače 2018., Direktivom (EU) 2016/97 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. siječnja 2016. o distribuciji osiguranja (SL 2016., L 26, str. 19.), glasile su:

„(9) Proizvode osiguranja mogu prodavati različite vrste osoba ili ustanova, poput zastupnika u osiguranju, posrednika u osiguranju i prodavatelja bankoosiguranja. Jednakost postupanja prema tim subjektima i zaštita potrošača zahtijevaju da sve te osobe odnosno ustanove budu obuhvaćene ovom Direktivom.

[…]

(11) Ova Direktiva trebala bi se odnositi na osobe čije se poslovanje sastoji od pružanja usluga posredovanja u osiguranju trećim osobama u zamjenu za naknadu, koja može biti novčana ili u nekom drugom obliku dogovorene gospodarske koristi vezane uz uspješnost obavljenog posla.”

10 Članak 1. te direktive glasio je:

„1. Ovom se Direktivom propisuju pravila osnivanja i obavljanja poslova posredovanja u osiguranju i reosiguranju za fizičke i pravne osobe s poslovnim nastanom, ili koje planiraju uspostavu poslovnog nastana, u nekoj od država članica.

2. Ova Direktiva ne odnosi se na osobe koje pružaju usluge posredovanja za ugovore o osiguranju ako vrijede svi dolje navedeni uvjeti:

[…]

(b) ugovor o osiguranju nije ugovor o životnom osiguranju;

[…]”

11 Članak 2. navedene direktive, naslovljen „Definicije”, određivao je:

„Za potrebe ove Direktive:

[…]

3. ‚posredovanje u osiguranju’ znači djelatnost prezentacije ili predlaganja ugovora o osiguranju ili obavljanja drugih pripremnih radnji za zaključivanje ugovora o osiguranju, ili zaključivanja takvih ugovora, ili pružanja pomoći pri upravljanju takvim ugovorima i njihovu izvršavanju, posebno u slučaju rješavanja odštetnog zahtjeva.

[…]

5. ‚posrednik u osiguranju’ znači svaka fizička ili pravna osoba koja u zamjenu za naknadu osniva ili obavlja poslove posredovanja u osiguranju;

[…]”

12 Članak 12. te direktive, naslovljen „Informacije koje daju posrednici u osiguranju”, u stavku 3. propisivao je:

„Prije zaključenja bilo kakvog ugovora posrednik u osiguranju pobliže navodi barem zahtjeve i potrebe toga potrošača, posebno na temelju informacija koje mu je dao sam potrošač, kao i razloge za svaki od savjeta danih potrošaču o određenom proizvodu osiguranja. Te pojedinosti mijenjaju se u skladu sa složenošću ugovora o osiguranju koji se nudi.”

13 Članak 13. Direktive 2002/92, naslovljen „Uvjeti informiranja”, u stavku 1. propisivao je:

„Sve informacije koje se daju potrošačima u skladu s člankom 12. šalju se:

[…]

(b) na jasan i točan način, koji je potrošaču razumljiv;

[…]”

Direktiva 2004/39/EZ

14 U skladu s uvodnom izjavom 10. Direktive 2004/39/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 21. travnja 2004. o tržištima financijskih instrumenata te o izmjeni direktiva Vijeća 85/611/EEZ i 93/6/EEZ i Direktive 2000/12/EZ Europskog parlamenta i Vijeća te stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 93/22/EEZ (SL 2004., L 145, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 4., str. 29.):

„Društva za osiguranje čiji rad na odgovarajući način podliježe praćenju nadležnih tijela za bonitetni nadzor i koja podliježu [Direktivi 2002/83], trebaju biti isključena.”

15 Članak 2. te direktive, naslovljen „Iznimke”, u stavku 1. određivao je:

„Ova se Direktiva ne primjenjuje na:

(a) društva za osiguranje utvrđena u članku 1. Direktive [2002/83];

[…]

(c) osobe koje pružaju investicijske usluge povremeno u sklopu obavljanja svoje redovite djelatnosti i ako je ta djelatnost uređena zakonskim ili drugim propisima ili etičkim kodeksom za tu određenu djelatnost, koji ne isključuju pružanje takvih usluga;

[…]”

16 Članak 19. Direktive 2004/39, naslovljen „Pravila poslovnog ponašanja prilikom pružanja investicijskih usluga klijentima”, u stavku 3. propisivao je:

„Klijentima i potencijalnim klijentima trebaju biti pruženi podaci u razumljivom obliku o sljedećem:

– investicijskom društvu i njegovim uslugama,

– financijskim instrumentima i predloženim investicijskim strategijama; što treba uključivati odgovarajuće upute i upozorenja o rizicima vezanima uz ulaganja u ove instrumente i uz ove investicijske strategije,

– mjestu izvršenja, i

– troškovima i povezanim izdacima,

tako da oni mogu u razumnim okvirima shvatiti vrstu i rizike investicijskih usluga i specifičnih vrsta financijskih instrumenata koji im se nude, te donijeti upućene odluke o ulaganjima. Ovi podaci mogu se pružati u standardiziranom obliku.”

Direktiva 2005/29

17 Uvodna izjava 10. Direktive 2005/29 glasi:

„[…] U skladu s tim ova se Direktiva primjenjuje jedino ako ne postoje specifične odredbe prava Zajednice koje uređuju određene aspekte nepoštene poslovne prakse, kao što su obveze informiranja i pravila o načinu na koji se informacija predstavlja potrošaču. Direktiva osigurava zaštitu potrošača kada ne postoji specifično sektorsko zakonodavstvo na razini Zajednice i sprečava da trgovci stvore pogrešni dojam o prirodi proizvoda. To je posebno važno za složene proizvode s visokom razinom rizika za potrošače, kao što su određeni proizvodi financijskih usluga. […]”

18 U skladu s člankom 2. te direktive, naslovljenim „Definicije”:

„Za potrebe ove Direktive:

[…]

(b) ‚trgovac’ znači svaka fizička ili pravna osoba koja, u poslovnoj praksi na koju se odnosi ova Direktiva, djeluje u svrhe vezane uz njezinu trgovačku odnosno poslovnu djelatnost, obrt ili slobodno zanimanje, kao i svaka osoba koja djeluje u ime ili za račun trgovca;

(c) ‚proizvod’ znači svu robu ili usluge uključujući nepokretnu imovinu, prava i obveze;

(d) ‚poslovna praksa poslovnog subjekta u odnosu prema potrošaču’ (dalje u tekstu također: poslovna praksa) znači svaka radnja, izostavljanje, tijek postupanja ili zastupanja, tržišno komuniciranje uključujući oglašavanje i stavljanje proizvoda na tržište koje izvrši trgovac, a u izravnoj je vezi s promocijom, prodajom ili dobavljanjem proizvoda potrošačima;

[…]”

19 Člankom 3. navedene direktive, naslovljenim „Područje primjene”, određuje se:

„1. Ova se Direktiva primjenjuje na nepoštenu poslovnu praksu poslovnog subjekta u odnosu prema potrošaču, kako je utvrđena u članku 5., prije, tijekom i nakon trgovačkog posla u vezi s proizvodom.

[…]

4. U slučaju proturječja između odredaba ove Direktive i drugih pravila Zajednice o specifičnim aspektima nepoštene poslovne prakse, pravila Zajednice imaju prednost i primjenjuju se na te specifičnosti.”

20 U članku 5. te direktive, naslovljenom „Zabrana nepoštene poslovne prakse”, propisuje se:

„1. Nepoštena poslovna praksa se zabranjuje.

[…]

4. Nepoštenom poslovnom praksom smatra se posebno:

(a) zavaravajuća poslovna praksa kako je određena u člancima 6. i 7.;

ili

(b) agresivna poslovna praksa kako je određena u člancima 8. i 9.

[…]”

21 Člankom 7. Direktive 2005/29, naslovljenim „Zavaravajuća izostavljanja”, predviđa se:

„1. Poslovna praksa smatra se zavaravajućom ako se u danom činjeničnom okviru, uzimajući u obzir sva njezina obilježja i okolnosti i ograničenja sredstava priopćavanja, izostave bitne informacije potrebne prosječnom potrošaču da bi u danim okolnostima donio informiranu odluku o transakciji te na taj način prosječnog potrošača navodi ili je vjerojatno da će ga se navesti na donošenje odluke o poslu koju inače ne bi donio.

2. Također se smatra zavaravajućim slučaj u kojem, uzimajući u obzir pitanja opisana u stavku 1., trgovac skriva ili na nejasan, nerazumljiv, dvosmislen ili nepravodoban način pruža bitne informacije navedene u tom stavku odnosno ne naznači poslovnu namjeru poslovne prakse ako ona već nije očita iz konteksta, te ako u bilo kojem od tih slučajeva to prosječnog potrošača navodi ili je vjerojatno da će ga navesti na donošenje odluke o transakciji koju inače ne bi donio.

[…]

5. Zahtjevi u pogledu informiranja utvrđeni pravom Zajednice u području tržišnog komuniciranja, uključujući oglašavanje ili stavljanje proizvoda na tržište, čiji je netaksativni popis sadržan u Prilogu II., smatraju se bitnima.”

22 U skladu s Prilogom II. toj direktivi bitnim se zahtjevima, u smislu njezina članka 7., smatraju oni iz članka 36. Direktive 2002/83 te iz članaka 12. i 13. Direktive 2002/92.

Direktiva 2009/138

23 Članak 309. Direktive 2009/138, naslovljen „Prenošenje”, u stavku 1. propisuje:

„Države članice donose zakone i druge propise potrebne za usklađivanje s [člankom 185.] do 31. ožujka 2015.

Zakoni i drugi propisi iz prvog podstavka primjenjuju se od 1. siječnja 2016.

[…]”

24 U skladu s člankom 310. te direktive, naslovljenim „Stavljanje izvan snage”, Direktiva 2002/83 stavlja se izvan snage s učinkom od 1. siječnja 2016.

Direktiva 2014/65

25 Članak 93. Direktive 2014/65/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 15. svibnja 2014. o tržištu financijskih instrumenata i izmjeni Direktive 2002/92 i Direktive 2011/61/EU (SL 2014., L 173, str. 349. i ispravci SL 2016., L 273, str. 35. i SL 2017., L 64, str. 116.), kako je izmijenjena Direktivom (EU) 2016/1034 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. lipnja 2016. (SL 2016., L 175, str. 8.) (u daljnjem tekstu: Direktiva 2014/65), naslovljen „Prenošenje”, u stavku 1. propisuje:

„Države članice donose i objavljuju, do 3. srpnja 2017., zakone i druge propise potrebne za usklađivanje s Direktivom. One Komisiji odmah dostavljaju tekst tih mjera.

Države članice primjenjuju ove mjere od 3. siječnja 2018. […]”

26 U skladu s člankom 94. Direktive 2014/65, naslovljenim „Stavljanje izvan snage”, Direktiva 2004/39 stavlja se izvan snage s učinkom od 3. siječnja 2018.

Poljsko pravo

Građanski zakonik

27 Člankom 58. stavkom 1. Kodeksa cywilnog (Građanski zakonik), u verziji koja se primjenjuje na glavne postupke, određuje se:

„Pravni akt protivan zakonu ili kojim se želi zaobići zakon je ništav, osim ako relevantna odredba ne propisuje drukčije, osobito u smislu da se nevaljane odredbe pravnog akta zamjenjuju relevantnim odredbama zakona.”

28 Člankom 808. stavkom 1. Građanskog zakonika određeno je:

„Ugovaratelj osiguranja može sklopiti ugovor o osiguranju za račun drugoga. Osiguranik može ostati neimenovan, osim ako utvrđivanje predmeta osiguranja zahtijeva suprotno.”

Zakon o osiguranju

29 Članak 13. ustawe o działalności ubezpieczeniowej (Zakon o djelatnosti osiguranja) od 22. svibnja 2003. (Dz. U. br. 124, pozicija 1151), u verziji koja se primjenjuje na glavne postupke (Dz. U. iz 2010., br. 11, pozicija 66) (u daljnjem tekstu: Zakon o osiguranju), u stavku 4. određivao je:

„Kad je riječ o životnim osiguranjima povezanima s investicijskim fondom, koja se spominju u dijelu I. grupi 3. Priloga ovom Zakonu, društvo za osiguranje obvezno je u ugovoru o osiguranju pobliže odrediti ili navesti sljedeće:

1. popis predloženih investicijskih fondova;

2. pravila o određivanju vrijednosti usluga i otkupne vrijednosti polica osiguranja, uključujući pravila o isplati vrijednosti udjela u investicijskim fondovima i rokovima za njihovo pretvaranje u gotovinu i plaćanje usluga;

3. pravila o načinu na koji će fond ulagati svoja sredstva, uključujući, osobito, svojstva imovine koja čini fond, kriterije za odabir imovine i načela njezine diverzifikacije te druga ograničenja ulaganja;

4. pravila i rokove za vrednovanje udjela u investicijskom fondu;

5. pravila za određivanje iznosa troškova i svih pristojbi koje se odbijaju od premija osiguranja ili od investicijskog fonda;

6. pravila usmjeravanja premije osiguranja u udjele u investicijskom fondu, konkretno, u skladu s točkama 4. i 5., te datum preračunavanja premija u jedinice fonda.”

30 U skladu s Prilogom Zakonu o osiguranju, „životno osiguranje povezano s investicijskim fondom” obuhvaćeno je njegovim dijelom I. grupom 3.

Glavni postupci i prethodna pitanja

Predmet C-143/20

31 Društvo O, pravna osoba sa sjedištem u Poljskoj, sklopilo je, u svojstvu ugovaratelja osiguranja, skupni ugovor o životnom osiguranju povezan s investicijskim fondom s društvom za osiguranje.

32 Predmet tog ugovora bili su naplata i ulaganje premija osiguranja koje su uplaćivali osiguranici, posredstvom investicijskog fonda uspostavljenog na temelju tih premija. Pravilnikom tog fonda predviđalo se da će se navedene premije preračunavati u udjele u investicijskom fondu i ulagati u certifikate koje je izdavalo investicijsko društvo, a čija se vrijednost izračunavala na temelju indeksa.

33 Društvo za osiguranje o kojem je riječ se zauzvrat obvezalo isplatiti naknade u slučaju smrti ili doživljenja svakog osiguranika, po isteku razdoblja osiguranja. Te naknade nisu smjele biti manje od iznosa uloženih premija, uvećanih za sve pozitivne promjene navedenog indeksa. Nasuprot tomu, u slučaju raskida ugovora o osiguranju prije isteka razdoblja njegove valjanosti, to se društvo za osiguranje obvezalo svakome osiguraniku isplatiti iznos jednak aktualiziranoj vrijednosti udjelâ u investicijskom fondu u koje su njegove premije bile preračunane.

34 Navedenim se ugovorom nisu pobliže određivala pravila o vrednovanju udjela u investicijskom fondu o kojem je riječ, neto imovine tog cjelokupnog fonda i certifikata u koje su se ulagala sredstva navedenog fonda ni metoda izračuna vrijednosti indeksa na kojem se temeljila isplata tih certifikata. U pravilniku investicijskog fonda o kojem je riječ ipak se navodilo da je predmetno ulaganje izloženo kreditnom riziku izdavatelja navedenih certifikata.

35 Osoba A je izjavom s učinkom od 8. listopada 2010. pristupila, u svojstvu osiguranika i na razdoblje od petnaest godina, skupnom ugovoru o životnom osiguranju koji je sklopilo društvo O, pri čemu se obvezala platiti početnu premiju, a nakon toga i redovite mjesečne premije. Do pristupanja je došlo prilikom sastanka sa zaposlenikom društva O u jednom od ureda tog društva, a taj je zaposlenik za vrijeme sastanka ponudio osobi A sklapanje ugovora o životnom osiguranju povezanog s investicijskim fondom. Pravilnik investicijskog fonda o kojem je riječ i uvjeti osiguranja uručeni su osobi A prilikom njezina pristupanja tom ugovoru.

36 Nakon sedam godina izvršavanja ugovora osoba A raskinula je navedeni ugovor zbog znatnog gubitka vrijednosti uloženih sredstava. Društvo za osiguranje o kojem je riječ joj je, kao otkupnu vrijednost, isplatilo iznos koji odgovara vrijednosti njezinih udjela u investicijskom fondu o kojem je riječ na datum raskida tog ugovora, a u visini od približno trećine premija koje je uplatila, umanjeno za troškove isplate.

37 Smatrajući da je bila žrtva zlouporabe u prodaji i nepoštene poslovne prakse, osoba A podnijela je tužbu za plaćanje sudu koji je uputio zahtjev. U prilog svojoj tužbi osoba A ponajprije prigovara društvu O da ju je dovelo u zabludu o prirodi ulaganja u koje su premije osiguranja trebale biti usmjerene.

38 U tom pogledu sud koji je uputio zahtjev ističe da se čini da se, u jezičnim verzijama različitima od poljske, obvezom priopćavanja informacija prije sklapanja ugovora predviđenom u članku 36. stavku 1. Direktive 2002/83, u vezi s točkama (a)11 i (a)12 dijela A. Priloga III. toj direktivi, te u članku 185. stavku 3. Direktive 2009/138, zahtijeva priopćavanje informacija o prirodi, opisu vrste i svojstvima temeljne imovine ugovora o životnom osiguranju povezanih s investicijskim fondovima.

39 Smatra da se tim odredbama, kada tu temeljnu imovinu čine izvedenice, nalaže priopćavanje istih informacija poput onih koje se zahtijevaju u članku 19. stavku 3. Direktive 2004/39 i u članku 24. stavku 4. Direktive 2014/65, odnosno sveobuhvatnih informacija o tim proizvodima i predloženim strategijama ulaganja i, osobito, informacija o metodologiji procjene navedene temeljne imovine i o rizicima povezanima s navedenim proizvodima i njihovim izdavateljem.

40 Naime, iako priznaje da se te direktive ne primjenjuju na društva za osiguranje, sud koji je uputio zahtjev smatra da je, s obzirom na uvodnu izjavu 10. Direktive 2004/39 i uvodnu izjavu 87. Direktive 2014/65, opravdano primijeniti posebnu zaštitu, posredstvom pojačane obveze priopćavanja informacija, u odnosu na potrošače koji sklapaju ugovor o životnom osiguranju povezan s investicijskim fondom, neovisno o tomu čine li to u svojstvu ugovaratelja osiguranja ili osiguranika koji je stranka skupnog ugovora, s obzirom na to da je riječ o investicijskim proizvodima, među ostalim i o izvedenicama, koji im se prodaju u obliku ugovora o osiguranju.

41 Iz tog slijedi da u ovom slučaju društvo za osiguranje o kojem je riječ i ugovaratelj osiguranja O nisu u potpunosti ispunili obvezu priopćavanja informacija koju imaju u odnosu na osiguranika A. Prema mišljenju tog suda, to bi moglo, uostalom, činiti nepoštenu poslovnu praksu u smislu članaka 5. i 7. Direktive 2005/29, pri čemu se u uvodnoj izjavi 10. izražava potreba da se osigura osobito pojačana zaštita potrošača na tržištu financijskih proizvoda s visokom razinom rizika.

42 U tim je okolnostima Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie (Općinski sud u Varšavi za četvrt Warszawa-Wola, Poljska) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li članak 185. stavak 3. točku (i) Direktive [2009/138] i članak 36. stavak 1. [Direktive 2002/83], u vezi s [točkom (a)12 dijela A.] Priloga III. [toj direktivi], tumačiti na način da je osiguratelj ili ugovaratelj osiguranja (koji nudi takvo osiguranje, distribuira osiguravajući proizvod, ‚prodaje' osiguranje) u slučaju ugovorâ o životnom osiguranju (kapitalnom životnom osiguranju) povezanih s investicijskim fondom u kojima su temeljna imovina fonda izvedenice (ili strukturirani financijski instrumenti u koje su uključene izvedenice) osiguraniku dužan priopćiti informacije o prirodi, opisu vrste, svojstvima (na engleskom jeziku: *indication of the nature*, na njemačkom jeziku: *Angabe der Art*, na

francuskom jeziku: *indications sur la nature*) temeljnog instrumenta (izvedenice ili strukturiranog financijskog instrumenta u koji je uključena izvedenica) ili je pak dostatna samo naznaka vrste temeljne imovine a da se pritom ne pružaju informacije o svojstvima tog instrumenta?

2. U slučaju da je odgovor na prvo pitanje da je osiguratelj ili ugovaratelj osiguranja (koji nudi takvo osiguranje, distribuira osiguravajući proizvod, ‚prodaje' kapitalno životno osiguranje odnosno osiguranje povezano s investicijskim fondom) potrošaču dužan priopćiti informacije o prirodi, opisu vrste, svojstvima temeljnog instrumenta (izvedenice ili strukturiranog financijskog instrumenta u koji je uključena izvedenica), treba li članak 185. stavak 3. točku (i) Direktive 2009/138 i članak 36. stavak 1. [Direktive 2002/83], u vezi s [točkom (a)12 dijela A.] Priloga III. [toj direktivi], tumačiti na način da informacije o prirodi, opisu vrste, svojstvima temeljnog instrumenta (izvedenice ili strukturiranog financijskog instrumenta u koji je uključena izvedenica), koje su pružene osiguraniku, moraju sadržavati informacije istovjetne onima koje se zahtijevaju na temelju članka 19. stavka 3. Direktive [2004/39], članka 24. stavka 4. Direktive [2014/65], odnosno sveobuhvatne informacije o izvedenicama i predloženim strategijama ulaganja koje trebaju uključivati odgovarajuće upute i upozorenja o rizicima koji su povezani s ulaganjima u takve instrumente ili se odnose na pojedinačne strategije ulaganja, osobito informacije o metodologiji određivanja cijena temeljnog instrumenta koju primjenjuje osiguratelj ili zastupnik za izračun tijekom razdoblja pokrića osiguranja, informacije o riziku povezanom s izvedenicom i njezinim izdavateljem, uključujući promjene vrijednosti izvedenica tijekom vremena, različite čimbenike koji određuju te promjene i razinu njihova utjecaja na vrijednost?

3. Treba li članak 185. stavak 4. Direktive 2009/138 tumačiti na način da je kod ugovora o kapitalnom životnom osiguranju (životno osiguranje povezano s investicijskim fondom), gdje je temeljna imovina fonda izvedenica (ili strukturirani financijski instrument u koji je uključena izvedenica), osiguratelj ili ugovaratelj osiguranja (koji nudi takvo osiguranje, distribuira osiguravajući proizvod, ‚prodaje' osiguranje) osiguraniku dužan pružiti informacije istovjetne onima koje se zahtijevaju na temelju članka 19. stavka 3. Direktive 2004/39 i članka 24. stavka 4. Direktive 2014/65, odnosno sveobuhvatne informacije o izvedenicama i predloženim strategijama ulaganja koje trebaju uključivati odgovarajuće upute i upozorenja o rizicima koji su povezani s ulaganjima u takve instrumente ili se odnose na pojedinačne investicijske strategije, osobito informacije o metodologiji određivanja cijena temeljnog instrumenta koju primjenjuje osiguratelj ili zastupnik za izračun tijekom razdoblja pokrića osiguranja, informacije o riziku povezanom s izvedenicom i njezinim izdavateljem, uključujući promjene vrijednosti izvedenica tijekom vremena, različite čimbenike koji određuju te promjene i razinu njihova utjecaja na vrijednost?

4. U slučaju potvrdnog odgovora na drugo ili treće pitanje (ili na oba pitanja), predstavlja li činjenica da osiguratelj ili ugovaratelj osiguranja koji nudi kapitalno životno osiguranje (životno osiguranje povezano s investicijskim fondom) prilikom ponude osiguranja potrošaču, odnosno osiguraniku ne priopćava zahtijevane informacije (navedene u drugom i trećem pitanju) nepoštenu poslovnu praksu u smislu članka 5. Direktive [2005/29], ili činjenica da se ne pružaju zahtijevane informacije predstavlja zavaravajuću poslovnu praksu u smislu članka 7. te direktive?

5. U slučaju niječnog odgovora na drugo i treće pitanje, predstavlja li činjenica da osiguratelj ili ugovaratelj osiguranja (koji nudi osiguranje, distribuira osiguravajući proizvod, ‚prodaje' kapitalno životno osiguranje, odnosno životno osiguranje povezano s investicijskim fondom) ne pruži jasne informacije potrošaču o tome da se sredstva investicijskog fonda (osiguranje povezano s investicijskim fondom) ulažu u izvedenice (ili strukturirane proizvode u koje su uključene izvedenice) nepoštenu poslovnu praksu u smislu članka 5. Direktive 2005/29, i predstavlja li činjenica da se ne pružaju zahtijevane informacije zavaravajuću poslovnu praksu u smislu članka 7. te direktive?

6. U slučaju niječnog odgovora na drugo i treće pitanje, predstavlja li činjenica da osiguratelj ili ugovaratelj osiguranja koji nudi kapitalno životno osiguranje (životno osiguranje povezano s investicijskim fondom) potrošaču nije detaljno objasnio točna svojstva instrumenta u koji se ulažu sredstva investicijskog fonda (životno osiguranje povezano s investicijskim fondom) koja obuhvaćaju podatke o načelima funkcioniranja takvog instrumenta kada je riječ o izvedenici (ili strukturiranom instrumentu u koji je uključena izvedenica) nepoštenu poslovnu praksu u smislu članka 5. Direktive 2005/29, i predstavlja li činjenica da se ne pružaju zahtijevane informacije zavaravajuću poslovnu praksu u smislu članka 7. te direktive?”

Predmet C-213/20

43 Društvo A, koje djeluje u bankarskom sektoru, sklopilo je 29. srpnja 2011., u svojstvu ugovaratelja osiguranja, skupni ugovor o životnom osiguranju povezan s investicijskim fondom s društvom za osiguranje A. Towarzystwo Ubezpieczeń Życie.

44 Predmet tog ugovora bili su prikupljanje i ulaganje premija osiguranja koje su u investicijski fond uplaćivali osiguranici. Pravilnik investicijskog fonda, koji se uključuje u ugovor o osiguranju kao standardna ugovorna odredba, pobliže je određivao da su te premije, umanjene za mjesečnu administrativnu pristojbu koju naplaćuje to društvo za osiguranje, namijenjene kupnji udjelâ u navedenom fondu, pri čemu svaka ima početnu jediničnu cijenu. Iznosi uneseni u isti fond potom su u cijelosti ulagani u strukturirane obveznice, a isplata povezana s njima temeljila se na indeksu koji je utvrdio njihov izdavatelj.

45 U tom su se pravilniku opisivali rizici ulaganja, poput rizika povezanih sa smanjenjem vrijednosti tog indeksa uzrokovanim promjenama na financijskim tržištima te rizika gubitka dijela uloženih premija u slučaju raskida ugovora o osiguranju prije isteka razdoblja osiguranja, pri čemu se navodilo da se društvo za osiguranje o kojem je riječ ne može smatrati odgovornim za te rizike.

46 Osobe G. W. i E. S. odvojenim su izjavama od 28. odnosno 30. studenoga 2011. pristupile, u svojstvu osiguranikâ i na razdoblje od petnaest godina, skupnom ugovoru o životnom osiguranju koji je sklopilo društvo A, pri čemu su se obvezale platiti početnu premiju, a nakon toga i redovite mjesečne premije. Do tog je pristupanja došlo u prostorijama tog društva, na sastanku s njegovim zaposlenicima koji su imali položaj „savjetnika za klijente” i koji su im predstavili proizvod osiguranja o kojem je riječ kao ulaganje u obliku sustavne štednje. Tijekom tog sastanka osobama G. W. i E. S. predana je ponuda za pristupanje i standardne ugovorne odredbe skupnog ugovora o životnom osiguranju, odnosno opći uvjeti osiguranja i pravilnik investicijskog fonda o kojem je riječ, te su one dale svoje izjave o pristupanju. Navedeno je društvo za svoje djelovanje dobilo proviziju od društva za osiguranje.

47 Prilikom pristupanja skupnom ugovoru o životnom osiguranju osobe G. W. i E. S. potpisale su pisani dokument iz kojeg je proizlazilo da je, s jedne strane, tijekom razdoblja osiguranja vrijednost udjela u fondu o kojima je riječ mogla znatno varirati ovisno o vrednovanju financijskih instrumenata u koje je taj fond ulagao. S druge strane, rizik koji proizlazi iz mogućnosti propasti izdavatelja tih financijskih instrumenata bio je svojstven proizvodu, koji, s obzirom na to da nije riječ o bankovnom ulaganju, nije jamčio povrat ulaganja osiguraniku. Osobama G. W. i E. S. nije pak bila dostavljena dokumentacija u vezi s uvjetima kupnje navedenih financijskih instrumenata, u kojoj bi bili navedeni specifični čimbenici rizika ulaganja povezani s tim instrumentima.

48 Nakon osam godina izvršavanja ugovora, tijekom kojeg se vrijednost udjela u investicijskom fondu postupno smanjivala, osoba G. W. raskinula je navedeni ugovor s učinkom od 23. siječnja 2019. Društvo za osiguranje joj je platilo, kao otkupnu vrijednost, iznos koji odgovara vrijednosti njezinih udjela u tom fondu, a u visini od približno dvije trećine premija koje je uplatila, umanjeno za troškove isplate. Nasuprot tomu, osoba E. S. do datuma podnošenja zahtjeva za prethodnu odluku u predmetu C-213/20 nije raskinula svoj ugovor.

49 Osobe G. W. i E. S. podnijele su sudu koji je uputio zahtjev tužbu protiv društva za osiguranje A. Towarzystwo Ubezpieczeń Życie, s ciljem ishođenja povrata uplaćenih premija, pri čemu su isticale da su, s obzirom na to da je to društvo povrijedilo svoje obveze priopćavanja informacija u pogledu vrste temeljne imovine ugovora o osiguranju o kojem je riječ i svih povezanih rizika, taj ugovor i njihove pojedinačne izjave o pristupanju ništave i ne proizvode učinak.

50 U tim okolnostima sud koji je uputio zahtjev ističe, kao prvo, da, iako formalno nije stranka ugovora sklopljenog između društva za osiguranje i ugovaratelja osiguranja, koji ima oblik skupnog ugovora o životnom osiguranju za račun drugoga u smislu članka 808. stavka 1. Građanskog zakonika, osiguranik koji mu pristupa preuzima obvezu ugovaratelja osiguranja da plaća premije te snosi stvarno ekonomsko opterećenje ulaganja i povezani rizik. Stoga se postavlja pitanje o tome nalaže li se člankom 36. stavkom 1. Direktive 2002/83 da i informacije navedene u točkama (a)11 i (a)12 dijela A. Priloga III. toj direktivi budu stavljene na raspolaganje tom osiguraniku.

51 Kao drugo, sud koji je uputio zahtjev pita se o opsegu pojma „podatak o vrsti temeljne imovine”, u smislu potonje odredbe. U tom pogledu, uz to što skreće pozornost na zahtjev održavanja ravnoteže između dosega dostavljenih informacija i njihova stupnja složenosti, taj sud ističe da bi pravni odnos između društva za osiguranje i osiguranika koji snosi rizike ulaganja mogao biti opravdanje za zahtjev da osiguranik dobije sve informacije o prirodi financijskih proizvoda i o rizicima koji su s njima povezani i da mu, u tom pogledu, društvo za osiguranje prenese sve informacije u vezi s tim proizvodima koje dobije od njihova izdavatelja.

52 Treće pitanje koje je postavio sud koji je uputio zahtjev odnosi se na trenutak u kojem se mora ispuniti obveza priopćavanja informacija prije sklapanja ugovora i, posebno, na tumačenje pojma prethodnosti u odnosu na sklapanje ugovora o osiguranju, u smislu članka 36. stavka 1. Direktive 2002/83. Taj sud ističe da odredba poljskog prava kojom se prenosi taj članak, odnosno članak 13. stavak 4. Zakona o osiguranju, nalaže samo da informacije u vezi s pravnim odnosom, uključujući svojstva imovine investicijskog fonda, bude uključene u standardni ugovor o osiguranju. U tim se okolnostima stoga pita nije li, kako se obveza priopćavanja informacija ne bi lišila korisnog učinka, potrebno zahtijevati da faza priopćavanja informacija osiguraniku bude jasno odvojena od faze sklapanja ugovora.

53 Kao četvrto, sud koji je uputio zahtjev ističe da se u poljskom pravu za elemente pravnog odnosa koji su informativne prirode ne smatra da su obuhvaćeni njegovim glavnim predmetom, s obzirom na to da oni izravno ne određuju prava i obveze stranaka. Imajući u vidu doseg i važnost informacija nabrojenih u Prilogu III. Direktivi 2002/83, on se pita, međutim, može li se članak 36. stavak 1. te direktive, u vezi s njezinom uvodnom izjavom 52., tumačiti na način da obveza priopćavanja informacija koja se njime predviđa čini bitni sastojak ugovora o osiguranju, odnosno pravnog odnosa kojemu osiguranik pristupa.

54 Usto, sud koji je uputio zahtjev ističe da nacionalno pravo ne pruža pravnu osnovu koja omogućava da se utvrdi nevaljanost tog pravnog odnosa zbog eventualnog utvrđenja povrede te obveze priopćavanja informacija. Smatra, naime, prvo, da se članak 58. stavak 1. Građanskog zakonika, koji se odnosi na ništavost pravnih akata, općenito tumači na način da upućuje samo na nespojivost sadržaja ili predmeta pravnog akta sa zakonom, drugo, da nacionalno pravo ne sadržava nikakav poseban propis u tom pogledu i, treće, da je primjena općih pravila o manama volje podvrgnuta strogim uvjetima, među kojima su poštovanje roka od jedne godine, utvrđenje činjenice da je zabluda bitna i da se odnosi na sadržaj pravnog akta. Stoga je, prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, riječ o tome da se utvrdi uređuju li se Direktivom 2002/83 pravni učinci utvrđenja povrede navedene obveze priopćavanja informacija.

55 U tim je okolnostima Sąd Rejonowy dla Warszawy-Woli w Warszawie (Općinski sud u Varšavi za četvrt Warszawa-Wola) odlučio prekinuti postupak i Sudu uputiti sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li članak 36. stavak 1. u vezi s točkom (a)12 dijela A. Priloga III. [Direktivi 2002/83] tumačiti na način da se obveza priopćavanja u njemu propisanih informacija odnosi i na osiguranika ako on nije istodobno ugovaratelj osiguranja i koji kao potrošač i kao stvarni ulagač novčanih sredstava uplaćenih na ime premije osiguranja pristupa skupnom ugovoru o životnom osiguranju povezanom s investicijskim fondom, sklopljenom između društva za osiguranje i ugovaratelja osiguranja koji je poduzetnik?

2. U slučaju potvrdnog odgovora, treba li članak 36. stavak 1. u vezi s točkama (a)11 i (a)12 dijela A. Priloga III. [Direktivi 2002/83] tumačiti na način da u okviru pravnog odnosa poput onog u prvom pitanju, obveza priopćavanja o prirodi kapitalne imovine investicijskog fonda također znači da se potrošača – osiguranika mora detaljno i razumljivo obavijestiti o svim rizicima, njihovoj prirodi i razmjeru, koji su povezani s ulaganjem u imovinu tog fonda (kao što su strukturirane obveznice ili izvedeni financijski instrumenti) ili je pak, u smislu navedene odredbe, dovoljno potrošaču – osiguraniku pružiti samo osnovne informacije o glavnim vrstama rizika povezanog s ulaganjem sredstava posredstvom investicijskog fonda?

3. Treba li članak 36. stavak 1. u vezi s točkama (a)11 i (a)12 dijela A. Priloga III. Direktivi 2002/83 tumačiti na način da iz pravnog odnosa poput onog opisanog u prvom i drugom pitanju proizlazi obveza da se potrošača koji pristupa ugovoru o životnom osiguranju kao osiguranika obavijesti o svim investicijskim rizicima i s njima povezanim uvjetima o kojima je izdavatelj imovine (strukturiranih obveznica ili izvedenih financijskih instrumenata) koja čini investicijski fond obavijestio osiguravatelja?

4. U slučaju potvrdnog odgovora na prethodno navedena pitanja, treba li članak 36. stavak 1. Direktive 2002/83 tumačiti na način da potrošača koji pristupa skupnom ugovoru o životnom osiguranju povezanom s investicijskim fondom treba obavijestiti o obilježjima temeljne imovine i rizicima povezanima s ulaganjem u tu imovinu prije sklapanja ugovora, u okviru zasebnog predugovornog postupka, odnosno je li mu protivna odredba nacionalnog prava

[poput] članka 13. stavka 4. [Zakona o djelatnosti osiguranja], prema kojoj je dovoljno da se te informacije objave tek u sadržaju ugovora o osiguranju i tijekom njegova sklapanja, a trenutak primanja informacija nije jasno i izričito definiran i izdvojen u postupku pristupanja ugovoru?

5. Treba li, u slučaju potvrdnog odgovora na pitanja 1. do 3., članak 36. stavak 1. u vezi s točkama (a)11 i (a)12 dijela A. Priloga III. Direktivi 2002/83 također tumačiti na način da pravilno ispunjavanje obveze priopćavanja informacija koja se njima utvrđuje treba smatrati bitnim sastojkom skupnog ugovora o životnom osiguranju povezanog s investicijskim fondom i može li stoga tvrdnja da ta obveza nije pravilno ispunjena dovesti do toga da se osiguranom potrošaču dodijeli pravo na zahtijevanje povrata svih plaćenih premija osiguranja zbog mogućeg utvrđenja ništavosti ugovora ili njegove prvotne nevaljanosti ili zbog mogućeg utvrđenja ništavosti ili nevaljanosti pojedinačne izjave o pristupanju takvom ugovoru? ”

Postupak pred Sudom

56 Odlukom od 23. ožujka 2021. predmeti C-143/20 i C-213/20 spojeni su radi usmenog dijela postupka i donošenja odluke kojom se okončava postupak, u skladu s člankom 54. Poslovnika Suda.

57 Istoga dana stranke glavnog postupka i druge zainteresirane osobe iz članka 23. Statuta Suda Europske unije pozvane su da u pisanom obliku odgovore na određena pitanja, u skladu s člankom 61. stavkom 1. Poslovnika. Stranke glavnog postupka u predmetu C-213/20, poljska i talijanska vlada kao i Komisija podnijele su svoje pisane odgovore na ta pitanja.

O prethodnim pitanjima

58 Prije nego što se odgovori na pitanja koja je postavio sud koji je uputio zahtjev, valja utvrditi odredbe prava Unije koje se primjenjuju na glavne postupke.

59 U tom pogledu treba utvrditi da iz odluka kojima se upućuje zahtjev za prethodnu odluku proizlazi, s jedne strane, kad je riječ o predmetu C-143/20, da je tužitelj iz glavnog postupka bio pokriven osiguranjem od 8. listopada 2010. pa je do sklapanja skupnog ugovora o životnom osiguranju kojemu je pristupio kao i do njegove izjave o pristupanju tom ugovoru nužno došlo prije tog datuma. S druge strane, kad je riječ o predmetu C-213/20, skupni ugovor o životnom osiguranju o kojem je riječ u glavnom postupku sklopljen je 29. srpnja 2011., a tužitelji iz glavnog postupka pristupili su mu izjavama podnesenima 28. odnosno 30. studenoga 2011.

60 Međutim, u skladu s člankom 309. stavkom 1. i člankom 310. Direktive 2009/138, njezin članak 185., za koji je rok za prenošenje istekao 31. ožujka 2015., primjenjuje se tek od 1. siječnja 2016., datuma od kojeg je stavljena izvan snage Direktiva 2002/83. Iz toga slijedi da su samo odredbe potonje direktive primjenjive na glavne postupke.

61 Slijedom toga, s jedne strane, budući da je, u skladu s ustaljenom sudskom praksom, u okviru postupka suradnje između nacionalnih sudova i Suda, uspostavljenog u članku 267. UFEU-a, na Sudu da nacionalnom sudu pruži koristan odgovor koji će mu omogućiti da riješi spor koji se pred njim vodi, tako što će, po potrebi, preoblikovati pitanja koja su mu postavljena (vidjeti u tom smislu presudu od 26. listopada 2021., PL Holdings, C-109/20, EU:C:2021:875, t. 34. i navedenu sudsku praksu), postavljena pitanja valja razumjeti na način da se odnose isključivo na tumačenje

odredaba Direktive 2002/83, isključujući odredbe Direktive 2009/138. S druge strane, budući da se odnosi samo na tumačenje članka 185. stavka 4. Direktive 2009/138, ne treba odgovarati na treće pitanje u predmetu C-143/20.

62 Isto tako, budući da se drugo pitanje u tom predmetu odnosi na članak 24. stavak 4. Direktive 2014/65 koji se, u skladu s njezinim člankom 93. stavkom 1. i člankom 94., primjenjuje tek od 3. siječnja 2018., datuma stavljanja izvan snage Direktive 2004/39, to pitanje valja razumjeti na način da se odnosi samo na članak 19. stavak 3. potonje direktive.

Prvo pitanje u predmetu C-213/20

63 Svojim prvim pitanjem u predmetu C-213/20 sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 36. stavak 1. Direktive 2002/83 tumačiti na način da se informacije koje su u njemu navedene moraju priopćiti potrošaču koji u svojstvu osiguranika pristupa skupnom ugovoru o životnom osiguranju povezanom s investicijskom fondom, sklopljenom između društva za osiguranje i ugovaratelja osiguranja koji je poduzetnik.

64 Da bi se odgovorilo na to pitanje, najprije treba pojasniti da iz odluka kojima se upućuju prethodna pitanja i spisa kojima raspolaže Sud proizlazi, prvo, da su ugovori o kojima je riječ u glavnom postupku ugovori o životnom osiguranju povezani s investicijskim fondovima (u daljnjem tekstu: *unit-linked* ugovori). Ti su ugovori otvorene i skupne prirode jer se sklapaju između društva za osiguranje i ugovaratelja osiguranja koji je poduzetnik s ciljem da se potrošačima koji su još uvijek neodređeni u fazi sklapanja tih ugovora ponudi da im pristupe nakon njihova sklapanja, podnošenjem pojedinačne i zasebne izjave o pristupanju.

65 Drugo, tom izjavom taj potrošač preuzima svojstvo osiguranika i obvezuje se društvu za osiguranje platiti početnu premiju, a nakon toga i redovite mjesečne premije. Te se premije pretvaraju u udjele u investicijskom fondu, nazvane „*unit-linked*”, a zatim ulažu u financijske instrumente o kojima ovisi vrijednost tih udjela, koji čine temeljnu imovinu *unit-linked* ugovora. Za plaćene premije društvo za osiguranje obvezuje se navedenom potrošaču isplatiti naknade u slučaju smrti ili doživljenja po isteku razdoblja osiguranja ili, u slučaju raskida ugovora prije njegova isteka, isplatiti mu iznos jednak aktualiziranoj vrijednosti udjela u investicijskom fondu u koje su njegove premije bile pretvorene.

66 Treće, postupak pristupanja skupnim *unit-linked* ugovorima provodi isključivo ugovaratelj osiguranja koji je poduzetnik, i koji potrošačima nudi pristupanje tim ugovorima kao oblik financijskog ulaganja utemeljenog na osiguranju te zaprima njihova očitovanja volje u tom smislu u obliku izjava o pristupanju, pri čemu za svoje djelovanje naplaćuje proviziju od društva za osiguranje.

67 S obzirom na navedeno, valja istaknuti, kao prvo, da članak 36. stavak 1. Direktive 2002/83, u skladu s kojim se ugovaratelju osiguranja prije zaključenja ugovora o osiguranju priopćavaju barem informacije navedene u dijelu A. Prilogu III. toj direktivi, ne sadržava nikakvu definiciju pojmova „ugovor o osiguranju” i „ugovaratelj osiguranja” niti na bilo koji način upućuje na nacionalna prava u pogledu značenja koja treba pridati tim pojmovima.

68 Stoga, iz zahtjevâ ujednačene primjene prava Unije i načela jednakosti proizlazi da navedene pojmove treba smatrati autonomnim pojmovima prava Unije, koje se u cijeloj Uniji treba tumačiti ujednačeno, uzimajući u obzir ne samo tekst te odredbe nego i njezin kontekst i ciljeve koji se žele

postići propisom kojeg je dio (vidjeti u tom smislu presude od 1. ožujka 2012., González Alonso, C-166/11, EU:C:2012:119, t. 25. i od 31. svibnja 2018., Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag i dr., C-542/16, EU:C:2018:369, t. 49.).

69 Kad je, prvo, riječ o pojmu „ugovaratelj osiguranja”, valja istaknuti, s jedne strane, kao što je to u biti istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 79. svojeg mišljenja, da iako u strukturi Direktive 2002/83 pojam „ugovaratelj osiguranja” obično podrazumijeva osobu koja nastupa kao primatelj ponude u pravnom odnosu koji obilježava ugovor o osiguranju, on se nužno ne svodi na osobu koja sklapa ugovor o osiguranju pri društvu za osiguranje, s obzirom na to da se tom direktivom i sam osiguranik priznaje kao nositelj prava i obveza koje proizlaze iz tog ugovora.

70 To osobito proizlazi iz uvodnih izjava 2., 35., 39. i 50. navedene direktive te iz njezinih odgovarajućih odredaba o tehničkim pričuvama i mjerama financijskog oporavka, kojima se izražava zahtjev zaštite interesa osiguranikâ i prava koja za njih proizlaze iz ugovora o osiguranju. Isti se zaključak može izvesti iz istovjetnih odredaba članka 14. stavka 5. prvog podstavka te direktive, kao i iz njezina članka 53. stavka 6. prvog podstavka, o prijenosu portfelja između društava za osiguranje, iz kojih proizlazi da su osiguranici obuhvaćeni tim odredbama na istoj osnovi kao i ugovaratelji osiguranja jer su nositelji prava i obveza koje proizlaze iz ugovora o osiguranju.

71 Takvo tumačenje potkrijepljeno je, s druge strane, ciljevima koji se nastoje postići Direktivom 2002/83. Naime, iz njezinih uvodnih izjava 2. i 5. proizlazi da se tom direktivom nastoji osigurati, među ostalim, odgovarajuća zaštita osiguranika i korisnika u svim državama članicama i svim ugovarateljima osiguranja omogućiti da se osiguraju kod bilo kojeg osiguratelja (presuda od 2. travnja 2020., kunsthaus muerz, C-20/19, EU:C:2020:273, t. 34.).

72 U tom se kontekstu u uvodnoj izjavi 52. navedene direktive navodi da potrošaču treba pružiti sve potrebne informacije kako bi mogao odabrati osiguranje koje najbolje odgovara njegovim potrebama i da je stoga potrebno uskladiti minimalne propise kako bi potrošač dobio jasne i točne informacije, među ostalim, o bitnim svojstvima proizvoda koji su mu ponuđeni.

73 U svrhu ostvarenja tog cilja pružanja informacije članak 36. Direktive 2002/83 u stavku 1. propisuje da se ugovaratelju osiguranja prije zaključenja ugovora o osiguranju priopćavaju barem informacije navedene u dijelu A. Prilogu III. toj direktivi (vidjeti po analogiji presude od 5. ožujka 2002., Axa Royale Belge, C-386/00, EU:C:2002:136, t. 21.; od 19. prosinca 2013., Endress, C-209/12, EU:C:2013:864, t. 25. i od 29. travnja 2015., Nationale-Nederlanden Levensverzekering Mij, C-51/13, EU:C:2015:286, t. 20.).

74 Stoga je Sud u biti utvrdio da bi se svako usko tumačenje pojma „ugovaratelj osiguranja”, u smislu tog članka 36. stavka 1., protivilo ciljevima koji se nastoje postići Direktivom 2002/83 jer bi to podrazumijevalo ograničenje zaštite koja se osiguranicima jamči tom direktivom (vidjeti u tom smislu presudu od 2. travnja 2020., kunsthaus muerz, C-20/19, EU:C:2020:273, t. 35.).

75 Stoga u tim okolnostima iz sustavnog i teleološkog tumačenja članka 36. stavka 1. Direktive 2002/83 proizlazi da se za potrebe njime predviđene obveze priopćavanja informacija prije sklapanja ugovora pojam „ugovaratelj osiguranja” odnosi na osobu koja je adresat ponude u pravnom odnosu koji obilježava ugovor o osiguranju i koja je stoga pozvana izabrati proizvod osiguranja i preuzeti prava i obveze koji iz njega proizlaze, tako da taj pojam obuhvaća i osobe koje su svojom izjavom upućenom ugovaratelju osiguranja koji je poduzetnik pristupile skupnom ugovoru o osiguranju te na taj način preuzele svojstvo osiguranika u svrhe tog ugovora.

76 Kad je, drugo, riječ o pojmu „ugovor o osiguranju”, u smislu te iste odredbe, valja istaknuti da je Sud već utvrdio da su *unit-linked* ugovori obuhvaćeni materijalnim područjem primjene Direktive 2002/83 (vidjeti u tom smislu presudu od 1. ožujka 2012., González Alonso, C-166/11, EU:C:2012:119, t. 29.).

77 Usto, iz ustaljene sudske prakse Suda proizlazi da transakcije osiguranja, kao što je općeprihvaćeno, obilježava činjenica da se osiguravatelj obvezuje za unaprijed plaćenu premiju ispuniti osiguranoj osobi, u slučaju ostvarenja osiguranog rizika, činidbu ugovorenu prilikom zaključenja ugovora (presude od 26. ožujka 2015., Litaksa, C-556/13, EU:C:2015:202, t. 28. i navedena sudska praksa i od 8. listopada 2020., United Biscuits (Pensions Trustees) i United Biscuits Pension Investments, C-235/19, EU:C:2020:801, t. 30. i navedena sudska praksa). Takve transakcije po svojoj naravi podrazumijevaju postojanje ugovornog odnosa između pružatelja usluge osiguranja i osobe kojoj su rizici pokriveni osiguranjem, to jest osiguranika (presuda od 31. svibnja 2018., Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag i dr., C-542/16, EU:C:2018:369, t. 50. i navedena sudska praksa).

78 Tako je Sud u kontekstu Direktive 2002/92 utvrdio da je, s obzirom na to da se društvo za osiguranje obvezuje izvršiti činidbu u slučaju smrti osiguranika ili nastupanja drugog događaja u zamjenu za to da taj osiguranik plaća premiju, takav odnos osiguranja obuhvaćen pojmom „ugovor o osiguranju” iz te direktive (vidjeti u tom smislu presudu od 31. svibnja 2018., Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag i dr., C-542/16, EU:C:2018:369, t. 51.).

79 Doista, to se tumačenje može primijeniti i na pojam „ugovor o osiguranju” u smislu članka 36. stavka 1. Direktive 2002/83.

80 U ovom slučaju, kao što je to izloženo u točkama 64. do 66. ove presude, potrošač koji odluči pristupiti skupnom *unit-linked* ugovoru time prihvaća ponudu osiguranja ugovaratelja osiguranja koji je poduzetnik. Stoga se taj potrošač obvezuje plaćati premije osiguranja društvu za osiguranje u zamjenu za pružanje njegovih usluga u slučaju smrti ili doživljenja po isteku razdoblja osiguranja. Tako navedeni potrošač preuzima standardna prava i obveze predviđene navedenim ugovorom i postaje stranka u odnosu osiguranja s tim društvom.

81 U tim je uvjetima taj odnos osiguranja između društva za osiguranje i osiguranog potrošača, kao takav, obuhvaćen pojmom „ugovor o osiguranju” u smislu članka 36. stavka 1. Direktive 2002/83, tako da je potrošač koji postane njegova stranka pristupanjem skupnom *unit-linked* ugovoru obuhvaćen pojmom „ugovaratelj osiguranja” u smislu te odredbe. U tom je pogledu nevažna činjenica je li potrošač i formalno postao stranka navedenog skupnog ugovora sklopljenog između društva za osiguranje i ugovaratelja osiguranja koji je poduzetnik.

82 Posljedično, navedeni potrošač mora, prije nego što pristupi skupnom *unit-linked* ugovoru, dobiti informacije iz navedene odredbe, koje mu omogućavaju da upućeno odabere proizvod osiguranja koji najbolje odgovara njegovim potrebama.

83 Kako bi se sudu koji je uputio zahtjev pružio koristan odgovor koji mu omogućava da odluči u glavnim postupcima, valja još utvrditi, kao drugo, subjekt koji mora ispuniti obvezu priopćavanja informacija takvom potrošaču prije sklapanja ugovora, predviđenu u članku 36. stavku 1. Direktive 2002/83.

84 U tom pogledu treba istaknuti da se u toj odredbi izričito ne utvrđuje subjekt na kojem je ta obveza priopćavanja informacija.

85 Doduše, Sud je u pogledu odredbe koja prethodi članku 36. stavku 1. Direktive 2002/83, i koja glasi isto kao i ta odredba, već utvrdio da u skladu s pravom Unije društva za osiguranje imaju takvu obvezu priopćavanja informacija ugovarateljima osiguranja (vidjeti u tom smislu presudu od 19. prosinca 2019., Rust-Hackner i dr., C-355/18 do C-357/18 i C-479/18, EU:C:2019:1123, t. 85. i navedenu sudsku praksu).

86 Međutim, valja voditi računa i o posebnostima skupnih *unit-linked* ugovora. Konkretno, iz razmatranja izloženih u točkama 64. odnosno 66. ove presude proizlazi, s jedne strane, da postupci sklapanja tih ugovora i pristupanja njima podrazumijevaju, po svojoj prirodi, stvaranje dvaju zasebnih odnosa osiguranja: prvog, između društva za osiguranje i poduzetnika ugovaratelja takvog ugovora, koji nastaje sklapanjem potonjeg ugovora, i drugog, eventualnog i koji dolazi nakon prvog odnosa, između društva za osiguranje i potrošača osiguranika, koji nastaje iz izjave potonjega o pristupanju tom ugovoru.

87 S druge strane, u okviru postupka pristupanja tog potrošača navedenom ugovoru, ugovaratelj osiguranja koji je poduzetnik djeluje kao „posrednik u osiguranju”, u smislu članka 2. točke 5. Direktive 2002/92, u vezi s njezinim uvodnim izjavama 9. i 11., te stoga podliježe pravilima utvrđenima tom direktivom, u skladu s njezinim člankom 1. stavkom 1. i člankom 1. stavkom 2. točkom (b).

88 Naime, taj ugovaratelj osiguranja koji je poduzetnik za naknadu obavlja djelatnost posredovanja u osiguranju u smislu članka 2. točke 3. navedene direktive, koja se sastoji od toga da se potrošačima predlaže da pristupe skupnom *unit-linked* ugovoru i da na taj način sklope, kao što je to istaknuto u točkama 80. i 81. ove presude, ugovor o životnom osiguranju s društvom za osiguranje, kao i od davanja financijskih savjeta u vezi s ulaganjem kapitala koji čine premije osiguranja koje potrošači uplaćuju u temeljnu imovinu skupnog *unit-linked* ugovora (vidjeti u tom smislu presudu od 31. svibnja 2018., Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag i dr., C-542/16, EU:C:2018:369, t. 47. do 54. i 58.).

89 U tim uvjetima, iz zajedničkog tumačenja direktiva 2002/83 i 2002/92 proizlazi da je, s jedne strane, na društvu za osiguranje da prije sklapanja skupnog *unit-linked* ugovora poduzetniku ugovaratelju tog ugovora priopći barem informacije navedene u dijelu A. Prilogu III. Direktivi 2002/83, u skladu s njezinim člankom 36. stavkom 1.

90 S obzirom na prirodu takvog ugovora, koji se namjerava distribuirati krajnjim potrošačima, i uzimajući u obzir zahtjev da oni dobiju informacije prije svojeg pristupanja navedenom ugovoru kako bi mogli izabrati proizvod osiguranja koji najbolje odgovara njihovim potrebama, pri čemu taj zahtjev proizlazi iz članka 36. stavka 1. te direktive, kako je on protumačen u točki 82. ove presude, društvo za osiguranje dužno je formulirati navedene informacije na način koji je jasan, točan i razumljiv za navedene potrošače, radi njihova daljnjeg prenošenja tim potrošačima tijekom postupka pristupanja tom ugovoru.

91 S druge strane, na poduzetniku ugovaratelju skupnog *unit-linked* ugovora je da, djelujući kao posrednik u osiguranju, iste informacije koje mu je pružilo društvo za osiguranje prenese svakom potrošaču koji pristupi tom ugovoru, i to prije tog pristupanja. Te informacije moraju biti popraćene svim drugim pojašnjenjima koja se pokažu potrebnima s obzirom na zahtjeve i potrebe tog potrošača, koje treba utvrditi na temelju informacija koje pruži navedeni potrošač. Ta se pojašnjenja moraju stupnjevati prema složenosti navedenog ugovora te jasno i točno formulirati na način koji je razumljiv za istog potrošača, u skladu s člankom 12. stavkom 3. i člankom 13. stavkom 1. točkom (b) Direktive 2002/92.

92 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na prvo pitanje u predmetu C-213/20 valja odgovoriti tako da članak 36. stavak 1. Direktive 2002/83 treba tumačiti na način da se informacije koje su u njemu navedene moraju priopćiti potrošaču koji kao osiguranik pristupa skupnom *unit-linked* ugovoru sklopljenom između društva za osiguranje i ugovaratelja osiguranja koji je poduzetnik. Na društvu za osiguranje je da priopći te informacije ugovaratelju osiguranja koji je poduzetnik, koji ih mora prenijeti tom potrošaču prije njegova pristupanja tom ugovoru, zajedno sa svim drugim pojašnjenjima koja se pokažu potrebnima s obzirom na njegove zahtjeve i potrebe, u skladu s tom odredbom, u vezi s člankom 12. stavkom 3. Direktive 2002/92.

Prvo i drugo pitanje u predmetu C-143/20 te drugo i treće pitanje u predmetu C-213/20

93 Svojim prvim i drugim pitanjem u predmetu C-143/20 te drugim i trećim pitanjem u predmetu C-213/20, koja valja razmotriti zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti nastoji doznati treba li članak 36. stavak 1. Direktive 2002/83, u vezi s točkom (a)12 dijela A. Priloga III. toj direktivi, tumačiti na način da podaci o prirodi temeljne imovine koji se potrošaču moraju priopćiti prije njegova pristupanja skupnom *unit-linked* ugovoru moraju uključivati podatke o svojstvima te temeljne imovine i, u slučaju potvrdnog odgovora, moraju li ti podaci:

– uključivati iscrpne informacije o prirodi i razmjeru svih rizika povezanih s ulaganjem u navedenu temeljnu imovinu i

– uključivati iste informacije kao što su one koje je izdavatelj financijskih instrumenata koji čine tu temeljnu imovinu priopćio društvu za osiguranje na temelju članka 19. stavka 3. Direktive 2004/39.

94 U tom pogledu, iz sudske prakse navedene u točki 68. ove presude proizlazi da se, s obzirom na to da se Direktivom 2002/83 ne daje definicija niti upućuje na nacionalna prava, značenje pojma „kod osiguranja vezanih uz investicijske fondove, podatak o vrsti temeljne imovine” u smislu točke (a)12 dijela A. Priloga III. toj direktivi treba utvrđivati imajući na umu ne samo njegov izričaj nego i kontekst te odredbe i cilj koji se nastoji postići navedenom direktivom.

95 Doduše, s obzirom na tekst navedene odredbe, taj bi se pojam mogao razumjeti na način da se njime upućuje samo na naznaku vrste financijskih instrumenata koji čine temeljnu imovinu investicijskog fonda s kojim je povezan ugovor o osiguranju o kojem je riječ. Ipak, iz sustavnog i teleološkog tumačenja iste odredbe proizlazi da valja usvojiti široko tumačenje navedenog pojma, u smislu da se odnosi na svojstva te imovine.

96 Naime, kao što je to istaknuto u točkama 72. i 73. ove presude, iz zajedničkog tumačenja uvodne izjave 52. i članka 36. stavka 1. Direktive 2002/83 proizlazi da se obvezom priopćavanja informacija prije sklapanja ugovora, predviđenom u toj odredbi, nastoji omogućiti potrošačima koji namjeravaju pristupiti skupnom ugovoru o životnom osiguranju da između različitih proizvoda osiguranja odaberu onaj koji najbolje odgovara njihovim potrebama, tako što im se jamči da mogu raspolagati za to potrebnim detaljnim, točnim i objektivnim informacijama i, osobito, točnom i jasnom informacijom o bitnim svojstvima navedenih proizvoda osiguranja.

97 Doista, u slučaju *unit-linked* ugovora, proizvod osiguranja sadržava investicijski element (vidjeti u tom smislu presudu od 31. svibnja 2018., Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag i dr., C-542/16, EU:C:2018:369, t. 57.), koji je neodvojiv od tog proizvoda. Naime, taj je element svojstven samom potrošačevu izboru da pristupi tom ugovoru, s obzirom na to da je, kao što je to

istaknuto u točki 66. ove presude, navedeni proizvod osiguranja prikazan, a tako ga doživljava i taj potrošač, kao oblik ulaganja koje se temelji na osiguranju i koje je drukčije od drugih oblika ulaganja.

98 Usto, kao što je navedeno u točki 65. ove presude, navedeni element izravno utječe na izvršenje obveza i korištenje pravima koja proizlaze iz navedenog ugovora. S jedne strane, potrošač koji mu pristupa, osim plaćanja premija osiguranja, snosi i rizike koji proizlaze iz ulaganja tih premija u financijske instrumente. S druge strane, razvoj tog ulaganja izravno utječe na prava koja taj potrošač ima na temelju tog ugovora i, osobito, na otkupnu vrijednost tog ugovora u slučaju raskida.

99 U tom su kontekstu svojstva financijskih instrumenata temeljne imovine *unit-linked* ugovora i, osobito, priroda i prinos tih instrumenata te pripadajući rizici od ključne važnosti pri upućenom izboru takvog proizvoda osiguranja, koji donosi potrošač. To osobito vrijedi kada su, kao u ovom slučaju, ta temeljna imovina izvedenice ili strukturirani instrumenti u koje su uključene izvedenice, koji nose posebno visoku razinu investicijskog rizika.

100 Kako bi se očuvao korisni učinak obveze iz članka 36. stavka 1. Direktive 2002/83, podaci koji se moraju priopćiti potrošaču koji namjerava pristupiti ugovoru moraju, stoga, uključivati podatke o svojstvima navedene temeljne imovine.

101 Međutim, iz zajedničkog tumačenja uvodne izjave 52. i dijela A. Priloga III. toj direktivi ne proizlazi samo to da ti podaci moraju biti dovoljno jasni, točni i razumljivi kako bi se potrošaču omogućilo da donese upućenu odluku o izboru proizvoda osiguranja koji najbolje odgovara njegovim potrebama, nego i da su oni objektivno potrebni za provođenje tog izbora, kao što je to nezavisni odvjetnik u biti istaknuo u točki 96. svojeg mišljenja.

102 Stoga valja smatrati da su pojmom „kod osiguranja vezanih uz investicijske fondove, podatak o vrsti temeljne imovine” u smislu točke (a)12 dijela A. Priloga III. navedenoj direktivi obuhvaćeni samo podaci o svojstvima te temeljne imovine koji su u tu svrhu bitni. Posebno, oni moraju uključivati, kao što je to nezavisni odvjetnik istaknuo u točkama 100. i 102. svojeg mišljenja, jasan, točan i razumljiv opis njezine gospodarske i pravne prirode, uključujući opća načela kojima se uređuje njezin prinos.

103 Usto, ti podaci moraju uključivati jasne, točne i razumljive informacije o strukturnim rizicima povezanima s navedenom temeljnom imovinom, odnosno rizicima koji su svojstveni njezinoj prirodi i mogu izravno utjecati na prava i obveze koji proizlaze iz odnosa osiguranja, kao što su rizik smanjenja vrijednosti udjela u investicijskom fondu s kojim je povezan *unit-linked* ugovor ili kreditni rizik izdavatelja financijskih instrumenata koji čine tu temeljnu imovinu.

104 Nasuprot tomu, navedeni podaci ne moraju nužno uključivati detaljan i iscrpan opis prirode i razmjera svih investicijskih rizika povezanih s temeljnom imovinom *unit-linked* ugovora, kao što su to oni koji proizlaze iz posebnosti različitih financijskih instrumenata od kojih je ona sačinjena ili iz tehničkih načina izračuna vrijednosti indeksa na kojem se temelji plaćanje tih financijskih instrumenata.

105 Isto tako, podaci o bitnim svojstvima temeljne imovine u smislu točke (a)12 dijela A. Priloga III. Direktivi 2002/83 ne moraju nužno uključivati iste informacije kao što su one koje je izdavatelj navedenih financijskih instrumenata, kao pružatelj investicijskih usluga, dužan priopćiti svojim klijentima na temelju članka 19. stavka 3. Direktive 2004/39.

106 Naime, budući da su u skladu s tom odredbom te informacije posebno osmišljene kako bi se adresatu tih investicijskih usluga omogućilo da shvati njihovu prirodu i specifičnu vrstu financijskog instrumenta koji im predlaže navedeni izdavatelj, one nisu potrošaču nužne da bi odabrao proizvod osiguranja koji najbolje odgovara njegovim potrebama u smislu točke 101. ove presude.

107 Usto, obvezati društvo za osiguranje i ugovaratelja osiguranja skupnog *unit-linked* ugovora, koji je poduzetnik, na priopćavanje navedenih informacija tom potrošaču prije njegova pristupanja tom ugovoru značilo bi uključiti u područje primjene Direktive 2004/39 osobe koje su iz njega izričito isključene svjesnim odabirom zakonodavca Unije kako u pogledu društva za osiguranje tako i u pogledu posrednika u osiguranju, u skladu s člankom 2. stavkom 1. točkom (a) te direktive odnosno njezinim člankom 2. stavkom 1. točkom (c), kako je tumači Sud u svojoj presudi od 31. svibnja 2018., Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag i dr. (C-542/16, EU:C:2018:369, t. 61. do 69.).

108 U tim okolnostima, na prvo i drugo pitanje u predmetu C-143/20 te na drugo i treće pitanje u predmetu C-213/20 valja odgovoriti tako da članak 36. stavak 1. Direktive 2002/83, u vezi s točkom (a)12 dijela A. Priloga III. toj direktivi, treba tumačiti na način da podaci o prirodi temeljne imovine koji se potrošaču moraju priopćiti prije njegova pristupanja skupnom *unit-linked* ugovoru moraju uključivati podatke o bitnim svojstvima te temeljne imovine. Ti podaci:

– moraju uključivati jasne, točne i razumljive informacije o gospodarskoj i pravnoj prirodi navedene temeljne imovine kao i o strukturnim rizicima koji su s njome povezani i

– ne moraju nužno uključivati iscrpne informacije o prirodi i razmjeru svih rizika povezanih s ulaganjem u tu temeljnu imovinu ni iste informacije kao što su one koje je izdavatelj financijskih instrumenata od kojih se sastoji ta imovina priopćio društvu za osiguranje na temelju članka 19. stavka 3. Direktive 2004/39.

Četvrto pitanje u predmetu C-213/20

109 Svojim četvrtim pitanjem u predmetu C-213/20 sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 36. stavak 1. Direktive 2002/83 tumačiti na način da se informacije iz točke (a)12 dijela A. Priloga III. toj direktivi nužno moraju priopćiti potrošaču koji, u svojstvu osiguranika, pristupa skupnom *unit-linked* ugovoru u okviru zasebnog predugovornog postupka i da mu se stoga protivi nacionalna odredba na temelju koje bi bilo dostatno da te informacije budu spomenute u tom ugovoru.

110 Da bi se odgovorilo na to pitanje, valja istaknuti, prvo, da iz uvodnih izjava 44. i 52. Direktive 2002/83 proizlazi da se njome nije provelo potpuno usklađivanje prava ugovorâ o osiguranju i, posebno, da se njome nastoji samo uskladiti minimalne propise u području informiranja prije sklapanja ugovora, tako da je državama članicama ostavljena mogućnost da nametnu primjenu vlastitoga prava na ugovore o osiguranju koji obuhvaćaju obveze na njihovu državnom području.

111 Drugo, člankom 36. stavkom 1. te direktive samo se predviđa da se informacije navedene u dijelu A. Priloga III. toj direktivi moraju priopćiti ugovaratelju osiguranja „prije zaključenja ugovora o osiguranju”, pri čemu se dodatno ne precizira trenutak u kojem treba doći do tog priopćavanja niti, među ostalim, da bi se ono trebalo odviti u okviru zasebnog predugovornog postupka.

112 Treće, člankom 36. stavkom 4. navedene direktive određuje se da detaljne propise za provedbu tog članka i Priloga III. toj direktivi utvrđuje država članica obveze.

113 Iz toga slijedi da se, s jedne strane, u slučaju skupnog *unit-linked* ugovora, informacije iz članka 36. stavka 1. Direktive 2002/83 moraju priopćiti potrošaču prije potpisivanja izjave o pristupanju tom ugovoru kojom, kao što to proizlazi iz točaka 80. i 81. ove presude, taj potrošač izražava svoj pristanak na to da bude obvezan navedenim ugovorom i tako postaje stranka u ugovornom odnosu osiguranja s društvom za osiguranje.

114 S druge strane, u nedostatku usklađenih pravila, na državama članicama je da utvrde načine provedbe obveze priopćavanja informacija prije sklapanja ugovora iz članka 36. stavka 1. te direktive. Pritom su države članice dužne voditi računa o tome da, uzimajući u obzir cilj navedene direktive, bude osiguran njezin koristan učinak (vidjeti u tom smislu presudu od 19. prosinca 2013., Endress, C-209/12, EU:C:2013:864, t. 23. i navedenu sudsku praksu).

115 U tom pogledu valja smatrati da, kao što je to u biti istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 111. svojeg mišljenja, iz zajedničkog tumačenja članka 36. stavka 1. Direktive 2002/83 i njezine uvodne izjave 52. proizlazi da je cilj koji se navedenom direktivom nastoji postići razlikovanjem trenutka priopćavanja informacija iz dijela A. Priloga III. toj direktivi i trenutka sklapanja ugovoru o osiguranju, odnosno pristupanja njemu, da se potrošaču omogući određeno razdoblje kako bi, između različitih dostupnih ugovora o osiguranju, mogao odabrati onaj koji najbolje odgovara njegovim potrebama te upućeno odlučiti o tome želi li se ugovorno obvezati.

116 Da bi se potrošač mogao koristiti navedenim informacijama u tu svrhu, on ih mora pravodobno primiti prije pristupanja tom ugovoru, a ne tek u stadiju pristupanja njemu (vidjeti po analogiji presude od 18. prosinca 2014., CA Consumer Finance, C-449/13, EU:C:2014:2464, t. 46. i od 25. lipnja 2020., Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände, C-380/19, EU:C:2020:498, t. 34.) jer bi to u protivnom oduzelo koristan učinak obvezi priopćavanja informacija prije sklapanja ugovora iz članka 36. stavka 1. Direktive 2002/83.

117 Na nadležnim nacionalnim sudovima je da, uz uzimanje u obzir konteksta predmeta i svojstava skupnog *unit-linked* ugovora o kojem je riječ, ocijene jesu li načini provedbe te obveze omogućili potrošaču da donese upućenu odluku o izboru proizvoda osiguranja koji najbolje odgovara njegovim potrebama.

118 S obzirom na prethodno navedeno, na četvrto pitanje u predmetu C-213/20 valja odgovoriti tako da članak 36. stavak 1. Direktive 2002/83 treba tumačiti na način da se informacije iz točke (a)12 dijela A. Priloga III. toj direktivi ne moraju nužno priopćiti potrošaču koji, u svojstvu osiguranika, pristupa skupnom *unit-linked* ugovoru u okviru zasebnog predugovornog postupka i da mu se ne protivi nacionalna odredba na temelju koje bi bilo dostatno da te informacije budu spomenute u tom ugovoru, pod uvjetom da se on pravodobno uruči tom potrošaču prije njegova pristupanja kako bi mu se omogućilo da donese upućenu odluku o izboru proizvoda osiguranja koji najbolje odgovara njegovim potrebama.

Peto pitanje u predmetu C-213/20

119 Svojim petim pitanjem u predmetu C-213/20 sud koji je uputio zahtjev u biti nastoji doznati treba li članak 36. stavak 1. Direktive 2002/83 tumačiti na način da se njime zahtijeva da se smatra da nepravilno ispunjenje obveze priopćavanja informacija iz točke (a)12 dijela A. Priloga III. toj

direktivi dovodi do ništavosti ili nevaljanosti skupnog *unit-linked* ugovora ili izjave o pristupanju tom ugovoru i tako potrošaču koji mu je pristupio dodjeljuje pravo na povrat uplaćenih premija osiguranja.

120 U tom pogledu treba istaknuti da iz istih razmatranja koja su izložena i u točkama 110. do 114. ove presude proizlazi da se tom direktivom ne uređuju pravne posljedice neispunjenja ili nepravilnog ispunjenja obveze priopćavanja informacija prije sklapanja ugovora, predviđene u navedenoj odredbi, i da je stoga na državama članicama da urede te aspekte prava ugovorâ o osiguranju i da istodobno vode računa o tome da bude osiguran korisni učinak navedene direktive, uzimajući u obzir njezin cilj.

121 Taj je zaključak potkrijepljen tumačenjem koje je Sud dao drugim odredbama koje se nalaze, kao i članak 36. stavak 1. Direktive 2002/83, u njezinoj glavi III. poglavlju 4., naslovljenom „Ugovorno pravo i uvjeti osiguranja” te, osobito, njezina članka 35. stavka 1. i članka 36. stavka 3.

122 Naime, kad je riječ, s jedne strane, o informacijama koje su dodatne u odnosu na one navedene u Prilogu III. Direktivi 2002/83 i čije pružanje može zahtijevati država članica obveze, u smislu članka 36. stavka 3. te direktive, Sud je smatrao da učinci koje prema unutarnjem pravu ima nepriopćavanje tih informacija načelno nisu relevantni za usklađenost nacionalnih pravila s obvezom priopćavanja iz te odredbe (vidjeti po analogiji presudu od 29. travnja 2015., Nationale-Nederlanden Levensverzekering Mij, C-51/13, EU:C:2015:286, t. 36.).

123 S druge strane, što se tiče prava ugovaratelja osiguranja na odustajanje od ugovora o osiguranju, previđenog u članku 35. stavku 1. Direktive 2002/83, Sud je u biti utvrdio da je na državama članicama da urede pravne učinke odustajanja koji su različiti od onih navedenih u toj odredbi, uz istodobno vođenje računa o tome da bude osiguran koristan učinak te direktive, uzimajući u obzir njezin cilj, i da je na nacionalnim sudovima da provjere mogu li postupovna pravila predviđena nacionalnim pravom dovesti u pitanje djelotvornost prava na odustajanje tako što odvraćaju ugovaratelja osiguranja od njegova ostvarivanja (vidjeti u tom smislu presudu od 19. prosinca 2019., Rust-Hackner i dr., C-355/18 do C-357/18 i C-479/18, EU:C:2019:1123, t. 100., 104. i 117. te rješenje od 28. svibnja 2020., WWK Lebensversicherung auf Gegenseitigkeit, C-803/19, neobjavljeno, EU:C:2020:413, t. 28. i 37.).

124 S obzirom na navedeno, valja još istaknuti da, kao što je to izloženo u točki 54. ove presude, sud koji je uputio zahtjev smatra da nacionalno pravo ne omogućava da se utvrdi nevaljanost pravnog odnosa osiguranja između društva za osiguranje i osiguranika zbog eventualnog utvrđenja nepravilnog ispunjenja obveze priopćavanja informacija iz članka 36. stavka 1. Direktive 2002/83, u vezi s točkom (a)12 dijela A. Priloga III. toj direktivi, jer to pravo ne uključuje nikakav poseban propis u tu svrhu i jer je primjena općih pravila u području ništavosti pravnih akata i mana volje isključena tumačenjem ili podlijeganjem strogim uvjetima.

125 Stoga je, u tim uvjetima, na tom sudu da provjeri jesu li pravni učinci koje primjenjive nacionalne odredbe vezuju uz nepravilno ispunjenje te obveze priopćavanja informacija uređeni na način da osiguravaju koristan učinak te obveze. Pritom je navedeni sud dužan tumačiti te odredbe u najvećoj mogućoj mjeri s obzirom na tekst i svrhu te direktive i, s tim ciljem, osobito ocijeniti može li – s obzirom na ključnu važnost koju informacije o bitnim sastojcima temeljne imovine *unit-linked* ugovora imaju pri potrošačevom upućenom izboru proizvoda osiguranja koji najbolje odgovara njegovim potrebama i, prema tome, pri formiranju njegove volje za pristupanjem tom ugovoru – nepravilno ispunjenje navedene obveze priopćavanja informacija učiniti nevažećim njegov pristanak na to da ga navedeni ugovor obvezuje.

126 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na peto pitanje u predmetu C-213/20 valja odgovoriti tako da članak 36. stavak 1. Direktive 2002/83 treba tumačiti na način da se njime ne zahtijeva da se smatra da nepravilno ispunjenje obveze priopćavanja informacija iz točke (a)12 dijela A. Priloga III. toj direktivi dovodi do ništavosti ili nevaljanosti skupnog *unit-linked* ugovora ili izjave o pristupanju tom ugovoru i tako potrošaču koji mu je pristupio dodjeljuje pravo na povrat uplaćenih premija osiguranja, pod uvjetom da postupovna pravila koja su nacionalnim pravom predviđena za ostvarivanje prava pozivanja na tu obvezu priopćavanja informacija ne dovode u pitanje djelotvornost tog prava tako što odvraćaju tog potrošača od njegova ostvarivanja.

Četvrto, peto i šesto pitanje u predmetu C-143/20

127 Svojim četvrtim, petim i šestim pitanjem u predmetu C-143/20 sud koji je uputio zahtjev u biti nastoji doznati treba li članak 7. Direktive 2005/29 tumačiti na način da zavaravajuće izostavljanje, u smislu te odredbe, čini i nepriopćavanje informacija iz članka 36. stavka 1. Direktive 2002/83, u vezi s točkom (a)12 dijela A. Priloga III. toj direktivi, potrošaču koji pristupa skupnom *unit-linked* ugovoru.

128 Da bi se odgovorilo na ta pitanja, najprije valja istaknuti da se, na temelju članka 3. stavka 1. Direktive 2005/29, ta direktiva primjenjuje na nepoštenu poslovnu praksu poslovnog subjekta u odnosu prema potrošaču, kako je utvrđena u njezinu članku 5., prije, tijekom i nakon trgovačkog posla u vezi s proizvodom.

129 U tom je pogledu Sud pojasnio da je, prvo, pojam „poslovna praksa” u članku 2. točki (d) te direktive izrazito široko definiran, pa tako definirana praksa mora biti, s jedne strane, poslovne naravi, odnosno moraju je provoditi trgovci i, s druge strane, mora biti izravno povezana s promocijom, prodajom ili dobavljanjem njihovih proizvoda potrošačima (vidjeti u tom smislu presudu od 25. srpnja 2018., Dyson, C-632/16, EU:C:2018:599, t. 30. i navedenu sudsku praksu). Drugo, izraz „u izravnoj je vezi s prodajom proizvoda” iz te odredbe obuhvaća sve mjere poduzete, među ostalim, u vezi sa sklapanjem ugovora (vidjeti u tom smislu presudu od 20. srpnja 2017., Gelvora, C-357/16, EU:C:2017:573, t. 21.). U tu svrhu pojam „proizvod”, u smislu članka 2. točke (c) navedene direktive, obuhvaća svu robu ili usluge a da pritom nije isključen nijedan sektor djelatnosti (vidjeti u tom smislu presudu od 3. listopada 2013., Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs, C-59/12, EU:C:2013:634, t. 29.). Treće, iz članka 2. točke (b) te direktive proizlazi da pojam „trgovac” obuhvaća „svaku fizičku ili pravnu osobu” kada ona obavlja lukrativnu djelatnost i pod uvjetom da poslovna praksa ulazi u okvir aktivnosti koje obavlja profesionalno (vidjeti u tom smislu presudu od 4. listopada 2018., Kamenova, C-105/17, EU:C:2018:808, t. 30. i 35. i navedenu sudsku praksu), uključujući u slučaju kada te poslovne prakse koristi neki drugi poslovni subjekt koji djeluje u ime i/ili za račun te osobe (vidjeti u tom smislu presudu od 17. listopada 2013., RLvS, C-391/12, EU:C:2013:669, t. 38.).

130 U ovom slučaju, s jedne strane, iz razmatranja izloženih u točkama 86. do 91. ove presude proizlazi da informacije iz članka 36. stavka 1. Direktive 2002/83 prije pristupanja potrošača skupnom *unit-linked* ugovoru priopćuju društvo za osiguranje i ugovaratelj osiguranja koji je poduzetnik i djeluje u svojstvu posrednika u osiguranju, pri čemu to priopćavanje ulazi u okvir aktivnosti koje ti poduzetnici obavljaju profesionalno. S druge strane, kao što je to istaknuto u točkama 80. i 81. ove presude, to je priopćavanje izravno povezano sa sklapanjem ugovora o osiguranju u smislu Direktive 2002/83, koje poduzima navedeni potrošač. Stoga navedeno priopćavanje čini „poslovnu praksu” u smislu Direktive 2005/29.

131 Nadalje, valja napomenuti da iz članka 7. stavka 1. Direktive 2005/29 proizlazi da se poslovna praksa smatra zavaravajućom i stoga čini nepoštenu poslovnu praksu u smislu članka 5. stavka 4. te direktive ako se u danom činjeničnom okviru, uzimajući u obzir sva njezina obilježja i okolnosti kao i ograničenja sredstava priopćavanja, ispune dva uvjeta. S jedne strane, tom se praksom moraju izostavljati bitne informacije koje su prosječnom potrošaču, s obzirom na kontekst, potrebne za donošenje upućene poslovne odluke o transakciji. S druge strane, navedena poslovna praksa mora navoditi ili je vjerojatno da će navesti prosječnog potrošača na donošenje odluke o transakciji koju inače ne bi donio.

132 Usto, u skladu s člankom 7. stavkom 2. te direktive, pod uvjetom da je ispunjen drugi uvjet iz prethodne točke, poslovna praksa se također smatra zavaravajućim izostavljanjem kada trgovac skriva ili na nejasan, nerazumljiv, dvosmislen ili nepravodoban način pruža takve informacije.

133 Doista, s jedne strane, iz zajedničkog tumačenja članka 7. stavka 5. Direktive 2005/29 i Priloga II. toj direktivi proizlazi da su i informacije iz članka 36. stavka 1. Direktive 2002/83 i one iz članka 12. stavka 3. Direktive 2002/92 bitne informacije u smislu članka 7. Direktive 2005/29.

134 S druge strane, s obzirom na ključnu važnost priopćavanja jasnih, točnih i razumljivih informacija o bitnim sastojcima temeljne imovine skupnog *unit-linked* ugovora za omogućavanje potrošaču koji mu namjerava pristupiti da donese upućenu odluku o izboru proizvoda osiguranja koji najbolje odgovara njegovim potrebama, pri čemu je ta važnost prikazana u točkama 96. do 101. ove presude, te uzimajući u obzir zahtjev iz uvodne izjave 10. te direktive za osiguravanje zaštite potrošača u slučaju složenih proizvoda s visokom razinom rizika za njih, kao što su određeni proizvodi financijskih usluga, nepriopćavanje tih informacija, njihovo skrivanje ili priopćavanje na nejasan, nerazumljiv, dvosmislen ili nepravodoban način može navesti navedenog potrošača na donošenje odluke o transakciji koju inače ne bi donio.

135 U tim je uvjetima, a podložno ocjeni koju u tom pogledu treba provesti sud koji je uputio zahtjev, nepriopćavanje informacija iz članka 36. stavka 1. Direktive 2002/83, u vezi s točkom (a)12 dijela A. Priloga III. toj direktivi, obuhvaćeno pojmom „zavaravajuće izostavljanje” u smislu članka 7. Direktive 2005/29.

136 Naposljetku još valja pojasniti da se odredba o isključenju, predviđena u članku 3. stavku 4. te direktive, ne može primijeniti na pravila o priopćavanju informacija prije sklapanja ugovora iz članka 36. stavka 1. i iz dijela A. Priloga III. Direktivi 2002/83.

137 Naime, Sud je već utvrdio da proturječje poput onog navedenog u članku 3. stavku 4. Direktive 2005/29 postoji samo kada se odredbama koje nisu odredbe navedene direktive uređuju specifični aspekti nepoštene poslovne prakse na način da se trgovcima, bez ikakva manevarskog prostora, propisuju obveze koje nisu u skladu s obvezama utvrđenima u toj direktivi (presuda od 13. rujna 2018., Wind Tre i Vodafone Italia, C-54/17 i C-55/17, EU:C:2018:710, t. 61.).

138 Međutim, kao što je to nezavisni odvjetnik istaknuo u točki 132. svojeg mišljenja, s obzirom na to da Direktiva 2002/83 ne uređuje pravne posljedice neispunjenja ili nepravilnog ispunjenja obveze priopćavanja informacija prije sklapanja ugovora predviđene u njezinu članku 36. stavku 1., ne postoji nikakvo proturječje između odredaba te direktive i odredaba Direktive 2005/29, koje su, stoga, komplementarne (vidjeti u tom smislu presudu od 16. srpnja 2015., Abcur, C-544/13 i C-545/13, EU:C:2015:481, t. 78. i 82.).

139 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na četvrto, peto i šesto pitanje u predmetu C-143/20 valja odgovoriti tako da članak 7. Direktive 2005/29 treba tumačiti na način da nepriopćavanje informacija iz članka 36. stavka 1. Direktive 2002/83, u vezi s točkom (a)12 dijela A. Priloga III. toj direktivi, potrošaču koji pristupa skupnom *unit-linked* ugovoru može činiti zavaravajuće izostavljanje u smislu te odredbe.

Troškovi

140 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (treće vijeće) odlučuje:

1. **Članak 36. stavak 1. Direktive 2002/83/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 5. studenoga 2002. o životnom osiguranju treba tumačiti na način da se informacije koje su u njemu navedene moraju priopćiti potrošaču koji, u svojstvu osiguranika, pristupa skupnom ugovoru o životnom osiguranju povezanom s investicijskim fondom, sklopljenom između društva za osiguranje i ugovaratelja osiguranja koji je poduzetnik. Na društvu za osiguranje je da priopći te informacije ugovaratelju osiguranja koji je poduzetnik, koji ih mora prenijeti tom potrošaču prije njegova pristupanja tom ugovoru, zajedno sa svim drugim pojašnjenjima koja se pokažu potrebnima s obzirom na njegove zahtjeve i potrebe, u skladu s tom odredbom, u vezi s člankom 12. stavkom 3. Direktive 2002/92/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 9. prosinca 2002. o posredovanju u osiguranju.**

2. **Članak 36. stavak 1. Direktive 2002/83, u vezi s točkom (a)12 dijela A. Priloga III. toj direktivi, treba tumačiti na način da podaci o prirodi temeljne imovine koji se potrošaču moraju priopćiti prije njegova pristupanja skupnom *unit-linked* ugovoru povezanom s investicijskim fondom moraju uključivati podatke o bitnim svojstvima te temeljne imovine. Ti podaci:**

   – **moraju uključivati jasne, točne i razumljive informacije o gospodarskoj i pravnoj prirodi navedene temeljne imovine kao i o strukturnim rizicima koji su s njome povezani i**

   – **ne moraju nužno uključivati iscrpne informacije o prirodi i razmjeru svih investicijskih rizika povezanih s ulaganjem u tu temeljnu imovinu ni iste informacije kao što su one koje je izdavatelj financijskih instrumenata koji čine tu temeljnu imovinu priopćio društvu za osiguranje na temelju članka 19. stavka 3. Direktive 2004/39/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 21. travnja 2004. o tržištima financijskih instrumenata te o izmjeni direktiva Vijeća 85/611/EEZ i 93/6/EEZ i Direktive 2000/12/EZ Europskog parlamenta i Vijeća te stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 93/22/EEZ.**

3. **Članak 36. stavak 1. Direktive 2002/83 treba tumačiti na način da se informacije iz točke (a)12 dijela A. Priloga III. toj direktivi ne moraju nužno priopćiti potrošaču koji, u svojstvu osiguranika, pristupa skupnom *unit-linked* ugovoru povezanom s investicijskim fondom u okviru zasebnog predugovornog postupka i da mu se ne protivi nacionalna odredba na temelju koje bi bilo dostatno da te informacije budu spomenute u tom**

ugovoru, pod uvjetom da se on pravodobno uruči tom potrošaču prije njegova pristupanja kako bi mu se omogućilo da donese upućenu odluku o izboru proizvoda osiguranja koji najbolje odgovara njegovim potrebama.

4. **Članak 36. stavak 1. Direktive 2002/83 treba tumačiti na način da se njime ne zahtijeva da se smatra da nepravilno ispunjenje obveze priopćavanja informacija iz točke (a)12 dijela A. Priloga III. toj direktivi dovodi do ništavosti ili nevaljanosti skupnog *unit-linked* ugovora povezanog s investicijskim fondom ili izjave o pristupanju tom ugovoru i tako potrošaču koji mu je pristupio dodjeljuje pravo na povrat uplaćenih premija osiguranja, pod uvjetom da postupovna pravila koja su nacionalnim pravom predviđena za ostvarivanje prava pozivanja na tu obvezu priopćavanja informacija ne dovode u pitanje djelotvornost tog prava tako što odvraćaju tog potrošača od njegova ostvarivanja.**

5. **Članak 7. Direktive 2005/29/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2005. o nepoštenoj poslovnoj praksi poslovnog subjekta u odnosu prema potrošaču na unutarnjem tržištu i o izmjeni Direktive Vijeća 84/450/EEZ, direktiva 97/7/EZ, 98/27/EZ i 2002/65/EZ Europskog parlamenta i Vijeća, kao i Uredbe (EZ) br. 2006/2004 Europskog parlamenta i Vijeća („Direktiva o nepoštenoj poslovnoj praksi”) treba tumačiti na način da nepriopćavanje informacija iz članka 36. stavka 1. Direktive 2002/83, u vezi s točkom (a)12 dijela A. Priloga III. toj direktivi, potrošaču koji pristupa skupnom *unit-linked* ugovoru povezanom s investicijskim fondom može činiti zavaravajuće izostavljanje u smislu te odredbe.**

Potpisi